

EN SEVAPLI, SEVABI EN ÇOK YAZILAN ÇALIŞMA İLMÎ ÇALIŞMADIR

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm. Bismillâhir-rahmânirrahîm

Bizi ve bütün diğer varlıkları; yerleri ve gökleri, insanları ve cinleri, dünyayı ve âhireti her şeyi yaratan, varlık veren, varlığını sürdüren, nimetlerle perverde eyleyen; duaları kabul eyleyen; ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını bahş eyleyen; *Erhamü'r-râhimîn* ve *Ekremü'l-ekremîn* olan Allahu Teâlâ hazretlerine sonsuz, sayısız, hadsiz hesapsız hamd ü senâlar olsun ki bizleri türlü türlü nimetleri içinde sıhhat ve âfiyet üzere onlardan istifade ederek çok kıymetli bir vesileyle topladı.

Allahu Teâlâ hazretlerinin âlemlere rahmet olarak gönderdiği *seyyidü'l-evvelîne* ve *l-âhirîn* ve *eşrefü'l-mürselîn*, tüm insanların en yükseği ve bütün peygamberlerin önderi; Allah'ın en sevgili kulu, kendisine Makâm-ı Mahmûd'u verdiği, Havz-ı Kevser'i ihsan eylediği Peygamberimiz, serverimiz, rehberimiz, önderimiz, her şeyimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ hazretlerine sonsuz salât ü selâmlar olsun. Hâk-i pây-i

risalet-penâhilerine salât ü selâmlarımız, tahiyat ve ihtiramlarımızı nisar eyleriz.

Allahu Teâlâ cümlemizi Peygamber Efendimiz'in yolunda yürüyen, sünnetine uyan, ümmetine faydalı olan sevdiği ümmetlerinden olmayı nasip eylesin.

Avustralya'nın Brisbane şehrinin batısındaki Toowoomba Bahçeler Şehri'nde, *Garden City*'sinde çok önemli ve değerli bir sebeple toplanmış bulunuyoruz. 11. Aile Eğitim Çalışmasını açıyoruz. Bu çalışmamız hepimiz için hayırlı, faydalı, sevaplı, ecirli olsun.

Allahu Teâlâ hazretlerinin sevgisini ve rızasını kazanmak için onun sevdiği bir kul olmak için yapılacak güzel çalışmaların en değerlisi eğitim çalışmasıdır. Şüphesiz ki hayırların çeşidi çoktur ve Allahu Teâlâ hazretleri herhangi bir kulunun bir hayrını, hasenesini, güzel davranışını severse bir tek güzel davranışı dolayısıyla bile onu cennetine sokabilir. İnsan, kabul olmuş bir hasenesi dolayısıyla bile cennete girebilir.

a. İmam Nevevî Riyazüs Salihîn Eserini Herkese Tavsiye Ederim

Büyük hadis alimi İmam Nevevî, *Riyâzü's-sâlihîn* isimli küçük fakat çok güzel kitabına hayır yollarının çok olduğunu söyleyerek başlıyor. Bir müslümanın hayır yapıp sevap kazanması, Allah'ın rızasını elde etmesi için yapılacak şeyler çoktur. İbadettir, sadakadır, hayrât ü hasenâttır, Kur'an okumaktır, zikir çekmektir, cihat etmektir, hizmet eylemektir...

Hayır kapıları çoktur, çokluğunun ne kadar olduğunu öğrenmek isterseniz *Riyâzü's-sâlihîn* kitabını okumanızı tavsiye ediyorum. Zaten kendiniz aileniz ve çocuklarınızla beraber hepinizin ilk okuyacağı kitaplardan birisi İmam Nevevî'nin *Riyâzü's-sâlihîn* kitabı olmalı. Çünkü *Riyâzü's-sâlihîn* sağlam bir kitaptır, büyük bir alimin önemli bir kitabıdır. Sizin doğru yolda yürümenizi sağlayan bir güzel kılavuzdur. Başka insanların sizin hakkınızda değerlendirme yapacağı zaman; "Bu; *Riyâzü's-sâlihîn*'i okuyan, ona uyan bir insan, demek ki iyi bir müslüman." diye iyi izlenimler, kanaatler edinebileceği, böyle bir sonuca

sizi götürecek, eriştirecek güzel bir kitaptır. Okursunuz.

Ben özet olarak söyleyebilirim ki her şeyin başı öğrenmekten, ilimden, ilmî çalışmalar yapmaktan başlar ve öyle devam eder. Her şey derken hem dinî çalışmaları hem de dünyevî çalışmaları kastediyorum.

Dinî çalışmalardaki başarı da ilimle olur dünyevî çalışmalardaki başarı da ilimle olur, ilimle olmuştur. İnsanlar karanlık çağların cahilliğinden ilimle kurtulduktan sonra bugün içinde yaşadığımız rahat ortamları kurabilmişlerdir. Cihazları, aletleri ilimle geliştirebilmişlerdir. Onun için ilim, insanın hem dünyada hem âhirette rahatını sağlar. Dünyada izzet, itibar, rahat isteyen de ilme sarılmalıdır âhirette mevki makam, derece, nimet, cennet isteyen de ilme sarılmalıdır.

İlme sarılmayan bir insan iyi niyetle başlattığı işleri bile iyi niyetle götüremeyebilir, hatalara düşebilir. İnsanların hatalara düşmelerini engelleyen çalışma ilmî çalışmadır. Onun için hepimizin yanında kalemi defteri olmalı, çantası olmalı, hepimizin elinde okuyacak kitabı

olmalı... Hepimizin aklında yapacağı ilmî çalışmalarla ilgili bir tasarısı bulunmalı. Kadın ve erkek, büyük ve küçük, emekli ve çalışan; hepimizin mutlaka ilimle ilgilenmesi gerekiyor. Mutlaka bir şeyler öğrenmesi, öğretmesi gerekiyor. Bu çalışma beşikten başlıyor, mezara kadar devam ediyor.

b. İlim Öğrenme İşi Beşikten Mezardır

من المهد الى اللحد

Mine'l-mehdi ile'l-laht.

Mehd, “beşik” demek; *lahd* “kabir” demek.

Beşikten mezara kadar devam etmesi lazım. Hakikaten insan bebek iken dahi bir şeyler öğrenir. Hiç tahmin etmediğiniz bir zamanda bile çocuk bir şey öğrenmektedir. Hatta henüz doğmamışken bile bir şeyler öğrenir! Annesinin yatmasından kalkmasından, yemesinden içmesinden, uyumasından uyanmasından çocuk bir şeyler kapar, bir şeyler öğrenir. Onun için ilim beşikten mezara kadardır!

En sevaplı, sevabı en çok yazılan çalışma ilmî çalışmadır. Bir müslümanın elinde çeşitli

seçenekler, imkânlar [vardır]: “Acaba namaz mı kılsam acaba zikir mi yapsam, ilim mi öğrensem, şunu mu yapsam, bunu mu yap-sam...” Hayır çeşitleri çok olduğuna göre en hayırlısını seçmek istediği zaman eğer ilmî çalışma yaparsa en büyük sevabı alır.

“İlimden bir bölümü okuyup öğrenmek koca dünyadan ve bu dünyanın içindeki tüm zenginliklere sahip olmaktan daha önemlidir!”

Bunu ben söylemiyorum, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz söylüyor. İlim çok önemlidir. O hâlde hepimiz bir şeyler öğrenmeye çalışmalıyız.

Hepimiz ailemize ve çoluk çocuğumuza en güzel şeyleri öğretmeye çalışmalıyız.

Hepimiz kendimize ve yakınlarımıza bu sevaplı işi yaptırmak için her türlü fedakârlığı yapmaktan kaçınmamalıyız!

Her türlü fedakârlık nedir?

Başta maddî fedakârlıktır. Mesela buraya gelmiş, yol masrafı, kalış masrafı, çocuğu mektebe yazdırmak, mektebe devam etmesi, mektebin masrafları, aldığı kitaplar, kâğıtlar,

kalemler vs. Bunların hepsi ilim yolundaki masraflardır.

En sevaplı, en kârlı yatırım ilmedir.

c. En Sevaplı, En Kârlı Yatırım İlme Yapılandır

Eğer bir millet, bir devlet yahut bir cemiyet, bir fert, bir kişi para kazanmak istiyorsa yatırım yapmak, kâr elde etmek istiyorsa en kârlı yatırım hangisidir?

İlme yapılan yatırımdır. Bunu bilim adamları söylüyor. Araştırma, inceleme yapmışlar; iktisat ilminin gereklerini çok iyi bilen bilim adamları, üniversite hocaları, profesörler, atılımcılar, parası olan sermaye sahipleri; “Acaba ben paramı nereye yatırırsam daha çok kar kazanırım?..” diye inceleme yapmışlar. Bunun bilimsel sonucu: En kârlı yatırım bilime yapılan yatırımmış! En kârlısı ama en masraflı yatırım da o! Onun için büyük fabrikalar, çok büyük müesseseler kazançlarının çok büyük kısmını araştırma geliştirme bölümüne harcarlar.

Diyelim ki %20'sini kendi yeme içmesine, gezmesine, keyfine harcar, %80'ini

araştırmaya geliştirmeye harcar. Bir fabrika, bir otomobil fabrikası, bir elektrik fabrikası...

Bu bir boşa harcama değildir. Kuma su sıkmak değildir. Emeklerin havaya gitmesi değildir. İlmî çalışma yapıldıktan sonra harcanan para kat kat geri gelmektedir. Dünyevî bakımdan da böyledir âhiret bakımından da böyledir.

Âhiret bakımından bir insan esir doğmuş olabilir, fakir bir aileden dünyaya gelmiş olabilir; yiyecek lokması, yatacak odası, giyecek hırkası bulunmayabilir. Ama ilim sonunda yükselir. İlmin sonunda padişahların elini öptüğü bir makama, bir dereceye ulaşır. İlim; fakiri zengin eder, zayıfı güçlü eder. İnsanı her bakımdan kuvvetlendirir. Bunlar edebiyat değildir. Bir edebiyatçının yaldızlı sözleri değildir. Bunlar mühendislerin, istatistik yapan, rakamlarla uğraşan, her şeyi katı katı acı acı katı gerçeklerine bakarak; eğriyse eğri, doğruysa doğru dümdüz söyleyen insanların vardığı sonuçlardır. Bir edebiyatçının, bir din adamının hayali değildir.

Aziz ve değerli kardeşlerim!

Onun için hepimizin mutlaka ilimle ilişkili olması gerekiyor. Zaten Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

“Ya alim ol, bilgili ol, öğretici ol ya da öğrenen ol! Ya alim ol ya mütealim ol, bunların dışında bir üçüncü olma! Alim de değil mütealim de değil, hoca da değil talebe de değil, öğretmiyor da öğrenmiyor da... Üçüncüsü olma, helâk olursun!”

Helâk olursun ne demek?

Mahvolursun, yok olursun demek. İnsan hem dünyevî bakımdan yok olur hem âhiret bakımından yok olur. Çünkü yaptığımız ibadetlerin bile tehlikeleri vardır, püf noktaları, incelikleri vardır. Onları bilmeyen insan o hataları yaparak ibadet ederse ibadeti kabul olmaz. Allah kabul etmez. Peygamber Efendimiz bildiriyor, Kur’ân-ı Kerîm bildiriyor.

Mesela bir adam sadaka veriyor, zekât veriyor. Cebinden para çıkıyor fakirin avucuna da geçiyor. Alma verme işlemi tamam.

Adam zekâtını verdi, kabul olmaz!

Neden?

Zekâtı verişin incelikleri, usulleri vardı. Onlara riayet etmedi. Karşı tarafın kalbini kırdı, eza cefa etti, minnet etti, başa kaktı. Sevabı kaçtı. Kur'ân-ı Kerîm'de Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى

Lâ tûbtilû sadakâtiküm bi'l-menni ve'l-ezâ.
“Başa kakarak, verdiğiniz insanı üzerek eza-landırarak zekâtlarınızı, sadakalarınızı iptal etmeyin, boşa çıkartmayınız!”¹

Sevabını kaçırmayın, diyor. Zekâtın sevabı kaçabilir. Namazın sevabı silinebilir. Her şeyin sevabı gidebilir. O hâlde neler insanı sevaptan mahrum eder, kazancını sıfıra düşürür, puanlarını sildirir; bunları bilmek lazım. İşte yine bilgi karşımıza geliyor.

Demek ki ibadette bile insanın ibadetin afetlerini bilmesi lazım. Onu için büyük alimler her şeyi yazdıkları zaman arkasından da onun afetlerini yazmışlardır: İbadet, ibadetin

---

1 2/Bakara, 264.

afetleri; ilim, ilimin afetleri; servet, servetin afetleri...

İlmin afeti olur mu?

Olur. İlmin afeti de alimin kibirlenmesidir, kimseyi beğenmemesidir. Herkese tepeden bakmasıdır. İlmiyle mağrur olmasıdır. İlmi öğrenmiş ama tevazuu öğrenmemiş, kibirli.

Kibirli olanı Allah sevmez. Kim kibirliyse Allah onu alaşağı eder.

مَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللهُ

Men tekebbere vedaahullâhü. "Allah tekebbür edeni, kibirlenenini alaşağı eder, aşağı indirir."

Demek ki onu bilmediği için o da orada hata edebilir. İlmin de afeti var; her şeyin afeti var. İşte bu afetin bilinmesi de ilimdir. Mesele her suyu içmüyoruz. Tabii bunu olarak yapıyoruz. Her gıdayı yemüyoruz.

Evde hanımlar bazı gıdaları atıyorlar.

Neden?

Kokluyor; "Bu yenmez bu artık. Efendi görmeden çöpe..." [diyor.]

Neden artık yenmez?

Çünkü yenmeyecek hâle geldiğini biliyor. Her şeyin bir ilmi var.

Aziz ve değerli kardeşlerim!

Uzatmak istemiyorum ama bir şeyi bastıra bastıra söylemek istiyorum. Biz burada hem en sevaplı işi yapıyoruz hem en kârlı işi yapıyoruz. Hem dünyevî bakımdan güzel bir iş hem âhiret bakımdan güzel iş yapıyoruz. On bir tane aile eğitim çalışmamızdan bizim çocuklarımız istifade etti. Bazıları hayırlı yuvalar kurdu. Bunların kesin, maddî sonuçları var. İslâmî yuvalar kuruldu, kafalar değişti, günahkâr insanlar tövbekâr oldu. Yanlış yolda yürüyenler doğru yola geldi.

Bu çalışmaların, on bir çalışmamızın çok faydası oldu. Keşke bilgili, derinden derine her şeyi bilen bir insan faydalarını zararlarını yazsa... Biz bu çalışmalardan ne kadar kar sağlamışız bir görse!

Yanımda bir dergi var. O dergide 1986-1996, 10 yıllık devre içinde o konuda çalışanlar on yılın içinde yaptıkları çalışmada ne kadar

gelişme elde ettiklerini rakamlarla yazmışlar:
“Tamam, şu kadar kâr elde etmişiz!”

Biz de aile eğitim çalışmalarında çok kâr elde ettik. Siz belki farkında değilsiniz ama farkında olanlar var. Siz uluslararası bir güzide topluluk oldunuz, şu anda sizin namınız uluslararası oldu; siz farkında değilsiniz. Ben biliyorum. Çünkü Amerika’ya gittim, Avrupa’ya geldim, oradan Suudi Arabistan’a geçtim, Endonezya’ya geldim, oradan buraya geldim... Ben dünyayı biliyorum, oradaki insanları da biliyorum.

Siz bir kere kişisel bir insan olmaktan çıktınız; uluslararası bir insan oldunuz, dünya çapında bir toplumun üyesi oldunuz. Bu çok büyük bir gelişmedir, çok büyük bir nimettir. Bunun çok faydaları vardır. Ben bunların dökümünü yapmak da istemiyorum. Bizim bu yaptığımız eğitim çalışmalarımız her yıl arkasından bir hayırlı sonuç getirmiştir. Toplumumuz Avustralya’nın çeşitli şehirlerinde gelişme sağlamıştır. Atılım yapmıştır, büyüme sağlamıştır. Teşkilatlanmıştır, kurumlar kurmuştur, kurumlar faydalı çalışmalar yapmaya başlamıştır.

Sizin yaptığınız çalışmalar sizin dışınıza yankılanmıştır. Oradaki insanlara sizin çalışmalarınızı ben methetmiştim. Onlar da aynısını yapmaya başlamışlardır. Onun da sevabı size gelir. Çünkü hayırlı hayırlı işi taklit eden öteki insanlar ne kadar sevap alırsa o sevapların bir misli ilk bu işi çıkartana verilir. Siz burada hayırlı çalışmalar yaptığınız için sizi görerek sizin arkanızdan çalışmalara başlayan İsveç'teki, kardeşlerimiz Almanya'daki, İngiltere'deki, Amerika'daki kardeşlerimiz ne sevaplar kazandırsa onların kazandığı sevaplar da size geliyor. Mânevî bilançonuz, kârınız sizin tahmin edemeyeceğiniz kadar fazla!

Çünkü ilk sizin burada başladı. Ben bunların güzel olduğunu her yerde söyledim, onlar da uyguladılar. Türkiye'de de uyguladılar. Siz Türkiye'ye de tesir sağladınız. Onun için biz şu anda çok değerli, çok sevaplı, çok kutsal, çok mükemmel bir iş yapıyoruz. Onun için toplanıyoruz. Temenni ederdim ki evvelki senelerde buraya gelmiş olan kardeşlerimizden kat kat daha geniş başka kardeşler de gelse daha büyük mekânlarda daha büyük toplantılar yapsak! Temenni ederdim ama o

da olacak! Bu yavaş yavaş olur, ağacın yavaş büyümesi gibi yavaş büyür ama güzel gelişir. Bu aile eğitim çalışmalarında biz bir bütüncül, tam anlayışla çalışıyoruz.

Bu bütüncül tam anlayış nedir?

Ailenin bütün kişilerini eğitmeyi amaçlıyoruz.

d. Ailenin Tüm Fertlerini Eğitmeye Çalışıyoruz

Ailenin kişileri kimlerdir?

Babalar, aile reisleri, erkekler; sonra anneler. Hanımları eğitmeye çalışıyoruz. Çalışmamızın bir bölümü hanımlara ait, bir bölümü beylere ait. Çocukları, delikanlıları, eğitmeye çalışıyoruz bebekleri eğitmeye çalışıyoruz. Ailenin içinde hiçbir kimse eğitimin dışında kalmıyor.

Bu bir bütüncül eğitimidir, yarım değildir!

Bunun önemi nedir?

Önemi; yarım, eksik eğitim yapılan yerlerde görülür. Adam müslümandır, hanımın İslâm'dan haberi yoktur. Adam İslâm'ı yaşamak ister, kavga olur, geçimsizlik olur... Kadının yüzük bilezik, gezme tozma, çarşı pazar,

market peşindedir. Böyle aileler var; adam aşını kendisi yapıyor, çamaşırını kendisi yıkıyor, ütüsünü kendisi yapıyor; hanımı da poker oynuyor. Böyle aileler biliyorum.

Benim İstanbul'da komşularım vardı: Adam melek gibi, beş vakit namazını camide kılıyor. Kadın poker masasından kalkmıyor!

Bu nedir?

Yarım eğitimidir! Ailenin yarısı çalışıyor yarısı çalışmıyor. Tekerleğin birisi dönüyor ötekisi dönmüyor. Mutsuz bir aile, çocuklar perişan... Aksi [de] olabilir. Ben ne dindar hanımlar tanırım ki -[Mehmed Zahid Kotku] Hocamız'ı davet ettikleri için tanıdım- hanım dindardır; eli tespihli, ağzı dualı, mübarek bir teyzedir. Adam mafya çetesi reisidir; haydut, eşkiyâ, sarhoş... Kadının da imtihanı böyle olabilir. Bu da yarım eğitimidir. Yarısı çalışıyor yarısı çalışmıyor. Yarısı canlı, yarısı ölü. Ama biz burada da Türkiye'de de eğitim çalışmalarımız bütüncül, eksiksiz, her yönüyle tam, güzel olsun diye özen gösteriyoruz.

Hem hanımlar yetişsin istiyoruz hem beyler, hem büyükler yetişsin hem küçükler, hem

çocuklar eğitilsin diye çalışıyoruz. Delikanlıları da bırakmak istemiyoruz. Delikanlı, delişmen bir hayat sürsün istemiyoruz. Delikanlının İslâm’ca delikanlılık süreci nasıl geçmeliyse onu da öyle yapmaya çalışıyoruz. Bu bütüncül bir eğitimidir, yarım değildir. Bu çok önemlidir.

Bütüncülün bir yönü de sadece âhiret için de çalışmıyoruz!

Sadece âhiret için sırf âhiret için daha iyi değil mi?

Hayır, daha iyi değil! Peygamber Efendimiz öyle söylememiş. Peygamber Efendimiz;

e. Sizin Hayırlınız Ahireti İçin Dünyasını, Dünyası İçin Ahiretini Terk Etmeyendir Demiş

“Sizin en hayırlınız âhireti için dünyasını, dünyası için âhiretini terk etmeyendir!” buyuruyor. Dünyada yaşıyoruz. Dünyada dünyevî, maddî görevlerimiz var. Onları da yapacağız. Onlar da görev, onlar da sevap. Bir aile reisinin aile reisliği yapması sevaptır. Bir ev hanımının ev hanımlığı yapması sevaptır, cihattır!

Bir hanımın çocuğuna bakması, [çocuğunu] yetiştirmesi sevaptır. Bir beyin evinin ihtiyacının kazanmak için çalışması sevaptır. Ben söylemiyorum, sakın benim sözlerimi benim iddialarım sanmayın. Öyle sandığımız zaman sorun. Sorun, ben size hangi hadisten dolayı söylediğimi, hangi kaynağından aldığımı göstererek anlatayım. Peygamber Efendimiz böyle buyuruyor:

Dünyayı terk etmek, dünyanın ihmali İslâm âlemini felakete sürükledi, esarete sürükledi! Müslümanları hürriyetlerinden mahrum etti! Dünyayı terk etmek yok! Dünyada da en önde olacağız, ibadette de en önde olacağız. Geceleyin en iyi derviş, gündüzleyin en iyi işadami olacağız. Hayırlı yerden kazanacağız, hayırlı yere sarf edeceğiz. Helalinden kazanacağız, çocuklarımızı helal lokma ile besleyeceğiz.

Yazılarımızla, konuşmalarımızla, eğitim çalışmalarımızla bunu vurguluyoruz ve uyguluyoruz. Sözde bırakmıyoruz; fiiliyata da geçiriyoruz. İktisadî kuruluşlar kurmalarını, ticarî teşebbüsler yapmalarını teşvik ediyoruz. Hatta ben ortak oluyorum. Çıkartıyorum; “Şu

kadar para, ben de sizin mânevî ortağınızım. Beni de yazın...” diyorum. Ben de ortak oluyorum, para koyuyorum. Ticarete ihtiyacım olduğundan değil. Sizin içinizde belki paraya en az ihtiyacı olan insan benim. Elhamdülillah hiç ihtiyacım yok!

Ben de koyuyorum.

Neden?

Bereket olsun diye!

Çünkü ortaklık kaç kişilik?

İki kişilik değil! İki kişi kurdu ama iki kişilik değil! Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* [bir hadîs-i kudsîde] buyuruyor ki;

“İki kişi Allah rızası için ticarî bir ortaklık kurarsa üçüncüsü ben olurum!”

Allahu Ekber! Âlemlerin Rabbi ticarethaneye ortak oluyor: “Ben de sizin ortağınızım.”

“Birisi ötekine hıyanet etmemek şartıyla! Ortaklardan birisi, ötekisinin haberi olmadan kasadan para çalıp cebine koydu mu, ortağının işine çelme taktı mı, ortağına hıyanet etti mi o zaman aradan çekilirim. Benim öyle ortakta işim yok!” buyuruyor.

Öyle yapmadığı zaman ticarethanede bereket olur, kazanç olur, para olur. Para gürül gürül gelir. Para bereketli olur, paranın hayrı olur. Çok hayırlı işlere vesile olur.

Onun için biz ticarî ortaklıklar kurmayı da teşvik ediyoruz. Kooperatif kurup mahalleler teşkil etmenizi de tavsiye ediyoruz. Bakın bu bir mahalledir. Bir iş adamı, bir şirket bunu düşünmüş, kaç tane aileyi barındırabiliyor. Geçtiğimiz senelerde; “Biz bunu muhtelif şehirlerde yapabiliriz.” diye konuşmuştuk. Yapabiliriz ve yapmalıyız!

“Bu bir maddî iştir, sen din adamısın. Sen bu işle niye uğraşıyorsun?..”

Çünkü ben 30 yıldır 40 yıldır uğraşırım, uğraşıyorum, faydasını gördüm. Faydasını gördüğüm için uğraşıyorum. Bizim ilk toplu yaşam uygulamamız Ankara’da Özelif Sitesi’nde olmuştur. Orada 360 hane bir araya gelmiştir. Uluslararası radyolarda yayınlarda 30-40 yıl önceden adımız geçmiştir.

Bütüncül eğitimin bir parçası olarak biz hem âhiretin sevabını tam kazanalım diye sevap kazanmanın yollarını öğretiyoruz hem de

dünyada hatırı sayılır, saygın, sevilen, sözüne kulak verilen, itibar edilen seçkin ve özgün bir toplum olmanızı da sağlamaya çalışıyoruz. Hem madden gelişmenizi sağlamaya çalışıyoruz hem manen gelişmenizi sağlıyoruz. Hem aile mutluluğunuzun artsın diye istiyoruz hem de toplumsal kıymetinizin, değerinizin yükselmenizi sağlamaya çalışıyoruz.

Lütfen bizim daha önce yapılmış konuşmalarımızın, yazılı olduğu Avustralya Sohbetleri kitaplarımıza bakın. Buralarda size neler yapmanız gerektiğini söyledik. Onları topluca okursunuz. Görüşlerinizi bildirirsiniz, daha da geliştirebiliriz.

Biz burada bir şey daha yapıyoruz: Eğitim yapıyoruz. Hem ibadeti öğreniyoruz; namaz nasıl kılınır, güne nasıl başlanılır, işrak vaktine kadar nasıl oturulur, geceleyin yatsıdan sonra zikir nasıl olur, âyetler ne buyuruyor, hadîs-i şerîfler ne buyuruyor... Burada hem bunları anlatıyoruz hem çocuklarımızı eğitiyoruz. Hem beden eğitimi yapıyoruz, idman yapıyoruz...

Çocuklar beden yönünden, vücut yönünden kuvvetli ve sıhhat yönünden de güçlü olmalı- lar. Eskiden öyleydi. Eskiden bir Osmanlı de- likanlısının bileğini kimse bükemezdi. Sırım gibiydi, aslan gibiydi, levent gibiydi. En iyi şekilde ata binerdi, atın üstünde koştururken en güzel şekilde ok atardı. en iyi şekilde mız- rak savururdu, en iyi şekilde kılıç kullanırdı. En iyi şekilde güreşirdi. Sıhhatliydi. Sigara yoktu, diğer kötü alışkanlıklar yoktu. Sıhhatli ve kuvvetliydi. Din hâkimdi, sünnet-i seniyye hâkimdi. Dillere destan bir halk idi.

f. **Araplar Bir Birlerine İltifat Etmek İstedikleri Zaman; Sen Osmanlı Mısın? Çok Nazıksın, Kibarsın**

Herkes saygı duyuyor. Araplar birbirlerine iltifat etmek istediği zaman;

هَلْ أَنْتَ عُمَانِي

Ente Osmanlı? diyor.

Ne demek?

“Sen Osmanlı mısın?”

Ente Osmanli? dediği zaman; “Sen çok kibar-sın, çok naziksin, çok beyefendisin, çok çele-bisin...” demek istiyor.

Bir kardeşimiz sigara içtiği zaman üzülyo-rum. Çünkü ciğeri kurum doluyor, sıhhati kayboluyor. Üzülyorum! Ben bir kardeşimi zayıf gördüğüm zaman üzülyorum. Başkaları bedenî faaliyetlerin, idmanların her çeşidini yapıyorlar. Onlara bakıyorum, imreniyorum. Denizde güzel yüzmek, güzel koşmak, yarışla-rı güzel yapmak, dövüş sporlarını güzel yap-mak... Bunların hepsi önemli şeyler. Vücudun sıhhatli olması çok önemli. Bunu da sağlama-ya çalışıyoruz. Bu da amaçlarımızdan birisi. Sizin de amacınız öyle olmalı. Siz de çocuğu-nuzu öyle yetiştirmelisiniz.

Benim rahmetli anacığım derdi ki;

“İki komşu varmış: Birisi kasap, birisi diğeri berber. Kasap çocuğuunu boyuna yedirip güçlü yapmak istermiş. Berber de boyuna temizle-yip tertemiz yetiştirmek istermiş. İki de çocuğuunu yetiştirmiş. Güreştirmişler, berbe-rinki yenmiş. Sıhhatli, temiz olan yenmiş.”

Eskiden Osmanlılar'da renkli elbise giymek ayıpmış. Ben de sonradan duydum, şaşırdım.

Neden?

“Bak şuna, kiri belli olmasın diye siyah giyiyor, koyu giyiyor...”

Mahsustan beyaz giyerlermiş. İddialı. “Ben beyazım, temizim.” diye iddialı.

Renkli giymiyor ki kirlili olduğu zaman [görünme endişesi duymuyor]. Bembeyaz. Hemen lekesi belli olsun. Beyaz giyiyor ki temizliği belli olsun. Beyaz giyiyor ki temiz, kirletmiyor. Temizliğin simgesi oluyor.

Beden eğitimi düşünüyoruz, tavsiye ediyoruz, emrediyoruz. Sizden rica ediyoruz. Kendiniz için de çocuğunuz için de hanımınız için de bunu düşünün.

Mısırlı hanımları görünce üzülüyorum!

Neden?

Zor tavaf yapıyorlar, zor hac yapıyorlar. Zor yürüyorlar. Genellikle nasıl şişmanlar! yedikleri yemeklerin cinsinden kaynaklanıyor diye düşünüyorum. Belki de ölçsüzlüğünden kaynaklanıyor. Çok şişman! Çok şişman olunca

hasta demek. Onun öyle olmaması lazım. Avustralya'da bir hanıma bakıyorsunuz, sıhhatli. Çünkü ilkokuldan beri sporun her çeşitliliğini yapıyorlar. Tabii bunların içinde de her çeşidi vardır, Mısırlılar'ın içinde de her çeşidi vardır.

Genel olarak bir ulus terbiyesi olarak ben beden eğitimi ihmal ettiğimiz kanaatindeyim. O kanaatteyim, o görüşteyim. Ailece ihmal ediyoruz. Belki işten güçten kendimiz de ihmal ediyoruz. Bunlar işten geliyor, şortunu giyiyor, yalınayak bahçeye çıkıyor. Çimen biçiyor, bahçeyi tanzim ediyor, güneşleniyor... Çalışıyor, terliyor. O da bir idman. Biz sabah namazına gelirken [onlar] koşuyor, çalışıyor; fazla kilosunu atıyor. O da idman. Bunlar önemli şeyler.

Nasıl bir toplum istiyoruz, eğitimle nasıl bir sonuca ulaşmak istiyoruz?

Bedenen sapasağlam, sıhhatli, tertemiz; aklen pırıl pırıl, ileri görüşlü; kalben pırıl pırıl, nurlu. Maddeten ve manen, her yönden en mükemmel insan, insan-ı kâmil, ahlâken ahlâkça en güzel ahlâklı insan,

sinirlenmeyen, kızmayan... Geçimsiz tatsız tuzsuz kavgacı hırıltıcı darıltıcı kırıcı değil. Geçimli, güleç yüzlü, tatlı dilli... Herkese “Allah razı olsun.” dedirten, herkesi kendisinden memnun bırakan insan yetiştirmeyi istiyoruz.

Eğitimimizin amacı, tasavvufî bir eğitim!

g. Eğitimimizin Amacı; Tasavvufi Eğitimdir

Arkadaşlarımıza birileri demiş ki; “Bırakın bu sofîliği, tasavvufî eğitimi!”

Ama o zaman eğitim bütüncül olmaz, tam olmaz; eksik olur. Tasavvufu bırakırsanız kalbi, iç âlemi harap olur. Tasavvufsuz insan, insan-ı kâmil olamaz. Nefis ıslah olmayınca insan, tam insan olamaz. Ahlâkı güzelleşmeyince bir insan tam müslüman olamaz. Peygamber Efendimiz diyor ki;

“İbadet ehli, namazlı niyazlı, haclı, zekâtlı, çok hayırsever ama kötü huylu bir kişiden; bu kadar hayır hasenât yapamayan ama iyi huylu bir insan daha hayırlıdır!”

Huy çok önemli! İyi huy, güzel huy bir insanı sabahtan akşama oruç tutan, geceden sabaha

ibadet eden insan kadar yüksek sevaplara ulaştırır.

“Bu adam kim?”

“Güzel huylu bir adam.”

O güzel huylu bir adam gece gündüz ibadet eden insan kadar sevap alabilir. Bir kötü huylu adam da Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bildirdiği gibi kötü huyundan dolayı ibadetlerden, hayırlardan yaptığı sevapları bile kaybedebilir. İyi huylu olmak önemli.

Onun için tasavvufsuz olmaz!

Tasavvufsuz müslüman toplum isteyen neye benziyor?

Bu tip insanlar Amerika'da filan var. Gezdim, onlarla da karşılaştım, görüştüm. Bazılarıyla konuşmalar da yaptım.

“Arabana benzin alma ama kalk Melbourne'e git!”

Benzin almadan Melbourne'e gidilir mi?!..

Ama araban var ya; dört tekeri var, motoru var...

İyi ama bunun yakıtı olmadan motor da teker de bir işe yaramaz. Yokuş aşağı bırakırsan gider ama yokuş yukarı itersen çıkmaz. Bu işin yakıtı güzel ahlâk, nefsin terbiyesi, tasavvuf! Tasavvufsuz olmaz!

“Peki, hocam bu adamlar hem dindar hem de niçin tasavvufun karşısına çıkıyorlar?”

İki sebepten:

1.Tasavvufu bilmiyorlar. İslâm’ı bilmiyorlar, İslâm’da tasavvufî konuların ne kadar önde geldiğini bilmiyorlar. Birilerinin dolduruşuna gelmişler, tasavvufa kızıyorlar.

2.Ben mutasavvıfım, diye ortaya çıkmış ama işi berbat etmiş, yüzüne gözüne bulaştırmış gruplar var. O gruplardan dolayı bazıları tasavvufa karşı.

Cumhuriyet Gazetesi’nin yazarı, konuşmacısı, mülakatçısı Arnavutluk’ta bir tekkeyi ziyarete gitmiş. O tekkenin şeyhi bu gelen Cumhuriyet Gazetesi’nin yazarına “Hoş geldin!” demiş, rakı ikram etmiş!

Rakı nedir?

Haramdır, günahtır! Bektaş tekkesinde rakı ikram etmiş. Arnavutluk'ta Bektaşler çokmuş.

şimdi benim bir kitabım tercüme ediliyor: Bakalım Hacı Bektş-ı Vel o Bektaşleri seviyor mu, o Bektaşler'den razı mı? Bakalım o Bektaşler Hacı Bektş-ı Vel'nin yolunda mı?.. Anlaşılacak! İşin doğrusu oğrenilsin diye kitap Arnavutça'ya tercüme edildi!

Tabii içinde rakı içilen bir tekkeyi duyunca da Suud'daki müslüman kızıyor:

“Tekke mi, içinde rakı iiliyormuş; bunlar bozuk zümre! Bunlar şoyledir böyledir...” diye kızıyor.

Suud'dan Amerika'ya gitmiş olan, mühendislik tahsili yapan bir kimse de o zaman buraya “Bırakın tasavvufu!” diye mektup yazıyor. Çünkü kötü örneklerden dolayı genelleme yapıyor. Herkesi kötü sanıyor.

Aziz kardeşim, sevgili kardeşim, zavallı kardeşim!

İyi ama her toplumun içinde ktler yok mudur?

Mesela öğretmenlik kutsal bir çalışma, saygın bir meslek ama öğretmenlerin kötöleri yok mu? Talebesinden rüşvet almış, kız talebesini ayartmış vs. okumuyor muyuz?..

Okuyoruz.

Bu öğretmenlik mesleğini alçaltıyor mu?

Hayır, o alçak kendisi alçalıyor. Arada sırada böyle kötöler de çıkıyor. Olmasaydı iyiydi ama ne yapalım bu hakiki öğretmen değil, diyoruz. Tamam, bu doğru. Bir mesleğin içinden çıkan bir kişiden dolayı bütün o mesleğin erbabı kötölenmez. Bir milletin, bir ailenin bir toplumun, bir şehrin içinden çıkan kötü bir insandan dolayı bütün toplum kötölenmez diye düşünmek lazım.

Bilimsel düşünmenin yanlışlarından birisi de acele genelleme yapmaktır! Bir kötü örneği genelleyip hepsini kötü sanmaktır. Biz tam bir eğitim derken insanın kalbini de eğitmeyi nefsinin de aklını da bedenini de eğitmeyi, her yönden onu kâmil, mükemmel, olgun, erdemli bir insan yapmayı düşünüyoruz. Amacımız bu!

Çalışmalarımız sadece sözde kalmış değildir. Bize yardım ettiği için fırsat nasip ettiği için Allah'a hamd ü senâlar olsun biz, bütün söylediklerimizi uygulamaya koymuş bir topluluğuz. Bizim

Türkiye'de erkek eğitimi yanında kadın eğitimi de olsun diye yaptığımız çalışmalardan dolayı yüzlerce kadın derneğimiz var. Yüzlerce! Anadolu'da harıl harıl çalışıyorlar. Ben diyorum ki; "Sizin bu çalışmalarınız az! Her köyde her kasaba da bir tane olması lazım. Hepiniz çalışmalısınız!"

Kendi aralarında konuşsunlar, anlaşsınlar, yazışma yapsınlar, okusunlar, öğrensinler diye kadın derneklerimiz var. 10 küsur yıldan beri çıkmaya devam eden *Kadın ve Aile* dergilerimiz var...

Hatta ben o derginin ilk çıkışında [Avustralya'daki] Halime hoca hanım ve Mehmet Ali Torlak'a görev verdim. "Hadi bakalım. Bir aile, kadın dergisi çıkartacağız. Halime başla bakalım." diye *Kadın ve Aile* dergisini öyle çıkartmaya başladık.

10 küsur yıldır! 10 küsur yıl önce başlamıştır. Camimizde bile kadınlar için gerekli tadilat tamirat, her şeyi yapmışızdır. Her şeyde hem kadın hem erkek eğitimini düşünüyoruz. Hem büyük hem genç eğitimini düşünüyoruz. Hem esnafın eğitimini hem köylünün eğitimin düşünüyoruz ve bunu için müesseseler kurmuşuz. Mektepler, kolejlerimiz var. Yayınlarımız var...

Bu yayınlarımız şimdi Amerika'dan dinleniyor. şu yayınlar şu anda Avrupa'dan dinleniyor. uluslararası yayın yapıyoruz ve dergilerimiz Türkiye'nin en sevilen dergisi! Radyolarımız Türkiye'nin birincilik mkfatını aldı, birinci seçildi. En çok dinlenen, en çok sevilen radyosu elhamdülillah! Allah'a hamd olsun. Allah nazardan saklasın. Dua edin, siz de yardımcı olun, başarılar daha da ileriye gitsin, daha gelişsin.

Onun için bu; insan-ı kâmil olma çalışmalarında ruhen, kalben, aklen, bedenen ve sıhhaten, ailece ve ferden, kadın olarak erkek olarak, büyük olarak küçük olarak, genç olarak yaşlı olarak beşikten mezara bir eğitme

çalışmasının burada bir uygulamasıdır. Bir taraftan bunu yapıyoruz.

Yapmak istediğimiz ikinci bir büyük iş var. Eğitim önemli bir şey. Bir şey daha yapmaya çalışıyoruz:

Aramızda sevgi bağlarını kuvvetlendirmeye çalışıyoruz. Çünkü Allah'ın en çok sevdiği işlerden birisi de müslümanın müslümanı sevmesidir! Müslüman müslümanı sevdiğe Allah onları sever. Müslümanın müslümanı sevmesi lazım.

Buna ne deniyor?

الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ

el-Hubbu fillâhi ve'l-buğzu fillâhi.

Buna “Allah için sevmek, Allah için kızmak!” deniliyor. Allah için sevmek İslâm'ın önemli, sevaplı bir işidir.

Kişiler birbirlerini tanımazsa birbirlerini sevmese dargınsa İslâmî bakımdan yanlış bir yolda demektir. Allahu Teâlâ hazretleri mübarek kandil gecelerinde herkesi affediyor da

birbirlerine dargın olanların affı huzuruna geldiği zaman;

“Yâ Rabbi! Bunları da affet, bunlar da dua ediyorlar...”

“Hayır, gidin onlara söyleyin, onlar barışmadıkça onları affetmem!” buyuruyor.

Dargınlık, afv u mağfiret olmama sebebi oluyor. Mü'min mü'mine dargın olmayacak. Darılacak bir şey yapmışsa affedecek, tamir edecek.

Netice itibariyle kesik olmuşsa bile vücut orasını nasıl onarıyor!

“Benim şuramda buramda kesik izleri vardır ama şimdi sağlam...”

Neden?

Vücut onardı. Sağlıklı bir toplum; yaraları onarır, toplumun fertleri arasındaki kırgınlıkları giderir. Muhabbetli olmak lazım.

Erkekler birbirleriyle tanışıyor. Ben bazı yerlere gittiğim zaman duyuyorum:

“Hocam siz gelmeseniz biz kadınlar birbirimizi hiç görmüyoruz. Beylerimiz bizi birbirimize

götürüp getirmiyorlar. Siz geliyorsunuz da sayenizde birbirimizi görüyoruz...” diyorlar.

Bazı yerlerde bu sözle karşılaştım. Biz istiyoruz ki hanımlar birbirleriyle tanışsın, beyler birbirleriyle tanışsın. İşbirliği olsun, muhabbet olsun. Allah’ın rızası kazanılsın. Sevap kazanılsın ama bir taraftan da iş görülsün. Toplum büyüsün, saygılaşsın, genişlesin. Bunu da istiyoruz. Bu bir muhabbet çalışmasıdır. Aynı zamanda sevgi çalışmasıdır.

Şu bizim yaptığımız çalışma neden?

Hanımlar birbirlerini tanıyacak, beyler birbirlerini tanıyacak, çocuklar birbirleriyle ahbap arkadaş olacaklar. Bunun misalleri çok. İlk defa bu toplulukta bizimle karşılaşmış insanlardan şu anda çok samimi dostlarımız var. Bana telgraf, faks göndermiş olanlar var.

“Hocam, aranızda gelemiyorum ama dua ederim, inşaallah hacda beraber olacağız...” diye geçen toplantıya gelmiş bir kardeşimiz bize faks çekmiş. Muhabbet, sevgi, kuvvetli bağlar...

h. Dünyanın En Kıymetli Maddesi Nedir? Sevgi

Dünyanın en kıymetli maddesi nedir?

Elmas mı, altın mı, gümüş mü, uranyum mu?..

Sevgi, en kıymetli şey! Sevgi, sevmek ve sevilme ne kadar güzel! İnsanların dostu olması, insanın samimi arkadaşları olması ne güzel! Ben Jakarta'ya geldim. Melbourne'den Sidney'den Brisbane'nden arkadaşlar "Hoş geldin!" diye Jakarta'ya geldiler. Öyle tatlı günler geçti ki!.. Yoksa benim orada canım sıkılacaktı, belki üzülecektim, belki yalnızlık çekecektim. Belki işleri karıştıracaktım, beceremeyecektim... Muhabbet çok güzel! İnsanın sevmesi, sevilmesi ve dostlarının olması çok güzel bir şey!

Siz bunu belki anlamazsınız, çünkü dostlarınız vardır. Ama başka toplumlar bunu bilir. Çünkü dostları yok. Mesela bir Alman, bir Amerikalı yalnız yaşar; yandaki komşusunu tanımaz, selamlaşmaz. Aynı trenin kompartımanında 8 saat yolculuk yaparlar, "Merhaba!" demezler. Biz öyle değiliz.

Adam yalnız yaşar. Annesiyle babasıyla seyahat eder, lokantaya girerler; herkes parasını ayrı verir. Yazıklar olsun sana! Bu senin annen baban yahu, paralarını versene! Vermez. Faturasını çıkartır, önüne koyar. “Alman usulü” diyor. Babasına anasına yedirdiği yemeğin faturasını çıkartıyor. Anası babası ihtiyarladı mı, “Ben sana bakamam, artık bakmak zorunda değilim!” diye düşkünler evine gönderiyor. Misallerini gördüm. Mallarını, eşyalarını dağıttıkları zaman gördüm.

Muhterem kardeşler!

İslâm güzeldir. Bizim yolumuz güzeldir. Bizim yolumuzda önemli olan en kıymetli maddelerden birisi sevgi. Biz bunu da sağlamaya çalışıyoruz.

Burada sevgi üretmeye çalışıyoruz. Şu anda biz sevgi üretmekle meşgulüz. İnsanlar birbirini sevsin diye. Çünkü sevgi kanserli bir hastayı kanserden kurtarıyor. Adam kanserli; seveni varsa sevgiden dolayı kanseri iyileşmeye başlıyor, iyileşmeye yüz tutuyor. Sevgi insana ilaç gibi yarıyor, sevgi insana iksir gibi tesir ediyor! Onu da yapmaya çalışıyoruz.

Hem eğitim yapmaya çalışıyoruz. Hem sevgi bağlarını kuvvetlendirmeye çalışıyoruz burada. Bir de tatil yapıyoruz.

Bugünlerde işiniz tatil değil mi?

Tatil.

Neden?

Yılsonu tatili. Bunların kendi usullerine göre bilmem neleri var. O bilmem nelerden dolayı bugünlerde buralarda tatil. Uçaklar da dolu; biz buraya çok zor yer bulduk, zor geldik.

Neden?

Tatil diye herkes bir yerlere gezmeye gidiyor.

Biz de tatil yapıyoruz ama çok farklı. Biz tatil yapıyoruz, sevap kazanıyoruz. Onlar tatil yapacaklar, günah üstüne günah yüklenecekler.

Neler olacak neler! Ne rezaletler, ne kepazelikler, ne içkiler, ne kumarlar... Neler neler olacak kim bilir! Şamatalı çirkin eğlenceden kendimizi çekiyoruz; böyle bir güzel manzara bir yere geliyoruz. Hem o şamatadan kurtuluyoruz hem de burada dinleniyoruz.

Nasıl dinleniyoruz?

Hanımlar yemek yapmıyor. Kendisi yaparsa serbest. Keyfinden zevkinden yaparsa serbest. Ama hanımlar rahat ediyor, beyler rahat ediyor, çocuklar rahat ediyor. Herkes rahat ediyor. Güzel bir dinlence oluyor. Bir insan tek başına gelip de Toowoomba'da bir yer tutsa aynı mahallede aynı yerde bu keyfi yakalayamaz. Bu keyif, bu zevk olmaz. Güzel bir tatil oluyor. Aynı zamanda dinlenmiş de oluyoruz.

Türkiye'de Ankara'da, İstanbul'da insanların durumunu düşünüyorum. Birçok yere kar yağmış, yollar kapanmış, arabalar kaymış... Elhamdülillah burada günlük güneşlik, yeşillik, çiçeklik, meyvelik... Her şey güzel elhamdülillah! Allah'ın nimetleri üzerimizde çok!

Çalışmalarımızın hayırlı ve verimli olmasını dilerim. Bu çalışmaya katıldığınız için sizi kutlarım, tebrik ederim. Çok güzel bir iş yaptınız. Çünkü hem sevap kazanıyorsunuz hem maddî hem mânevî kazancınız oluyor hem de dinleneceksiniz. Dinlenmeli bir kazanç, tatilli bir sevap karmaşık faydalar... Birçok faydalar

sağlamış oluyorsunuz. Hayırlı ve mübarek olsun.

Allah hepinizi sevdiği kullardan eylesin. Sevgili kullarından eylesin, evliyâsından eylesin. Hepinize sıhhat, âfiyet, zenginlik, huzur, hoşluk, huzur, esenlik versin. Hepinizin çoluk çocuğuyla, çevrenizle, eşiniz dostunuz akrabanızla hem dünyada hem âhirette mutlu olmanızı diliyorum. Hepinize sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

es-Selâmu aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
21 Şa'bân 1418 / 22.12.1997
Avustralya

[Bütün AİLE EĞİTİM KAMPI KONUŞMALAR'ına PDF olarak ulaşmak için tıklayınız](#)

